

ниците си да бждат „по-милостиви“ къмъ Босненскитѣ селяни, безъ да даде инструкции да се измѣни редътъ на нѣщата, който създаваше безредието. Въмѣсто милостъ и снизхождение, каквито обѣщавали на раята, беговетѣ и спахиитѣ захванали да третиратъ селянитѣ, както никога. Босненскитѣ раи отново потърсили спасение въ емигрирането.¹⁾ Това прѣселение бѣше най-голѣмо прѣзъ 1873—74. години.

Възстанието бѣше обявено съ всичкитѣ шансове да успѣе. Турция бѣше разкапана, безъ здрава администрация и безъ дисциплинирани войски. Наистина, яничарскитѣ корпуси бѣха формално оничтожени, за да се създаде ужъ новата военна организация; послѣдниятъ ударъ надъ тая османска военна слава бѣше нанесенъ отъ Махмудъ II. на Атъ мегданъ прѣзъ 1826. Ала яничерството, като субстратъ на вѣковното османско развитие, башибозуклукътъ, като втора еманация на тираническия мюсюлманизмъ, владѣха и въ новата военна организация на Турция, които въ милитарно отношение я правѣха още по-бездѣйна, макаръ по-крѣвнишка, още по-слаба, макаръ свирѣпа. На едно силно възстание, каквото се показва бошнашкото, Турция противопоставяше раздрусани пълчища, хайдушки банди. Цѣлата пролѣтъ и зимата на 1875. Херцеговинци стѣгаха своитѣ редове. Избѣгалитѣ селяни и работници по Австрия и другадѣ се връщаха, събираха се въ горитѣ, упражняваха се въ военното изкуство — готвѣха се за рѣшителна схватка.

Пролѣтъта 1876. станаха нѣколко рѣшителни срѣщи между възстанниците и турскитѣ пълчища. На 8. май (новъ стилъ) стана най-крѣвавото сражение при Муратурци, кждѣто турцитѣ оставиха 4.000 мъртви. Мухтаръ паша, който спаси главата си по една случайность, бѣ принуденъ да иска примирие съ цѣль —

¹⁾ Emile de Lavaleye, „la Péninsule des Balkans“.